

Siromaštvo

Koncept, merenje i psihološka perspektiva

Šta je siromaštvo?

- Nedovoljnost finansijskih sredstava za zadovoljenje osnovnih životnih potreba.
- Stanje pojedinca koje odlikuje uporna ili stalna uskraćenost resursa, sposobnosti, izbora, sigurnosti i moći koji su neophodni za uživanje odgovarajućeg životnog standarda i ostalih građanskih, kulturnih, ekonomskih, političkih i socijalnih prava.
- Dohodovno i nedohodovno siromaštvo
- Materijalni deficit, koji ima za posledicu slabe socijalne odnose, nesigurnost i zavisnost od drugih, nisko samopouzdanje i bespomoćnost. (Svetska banka)

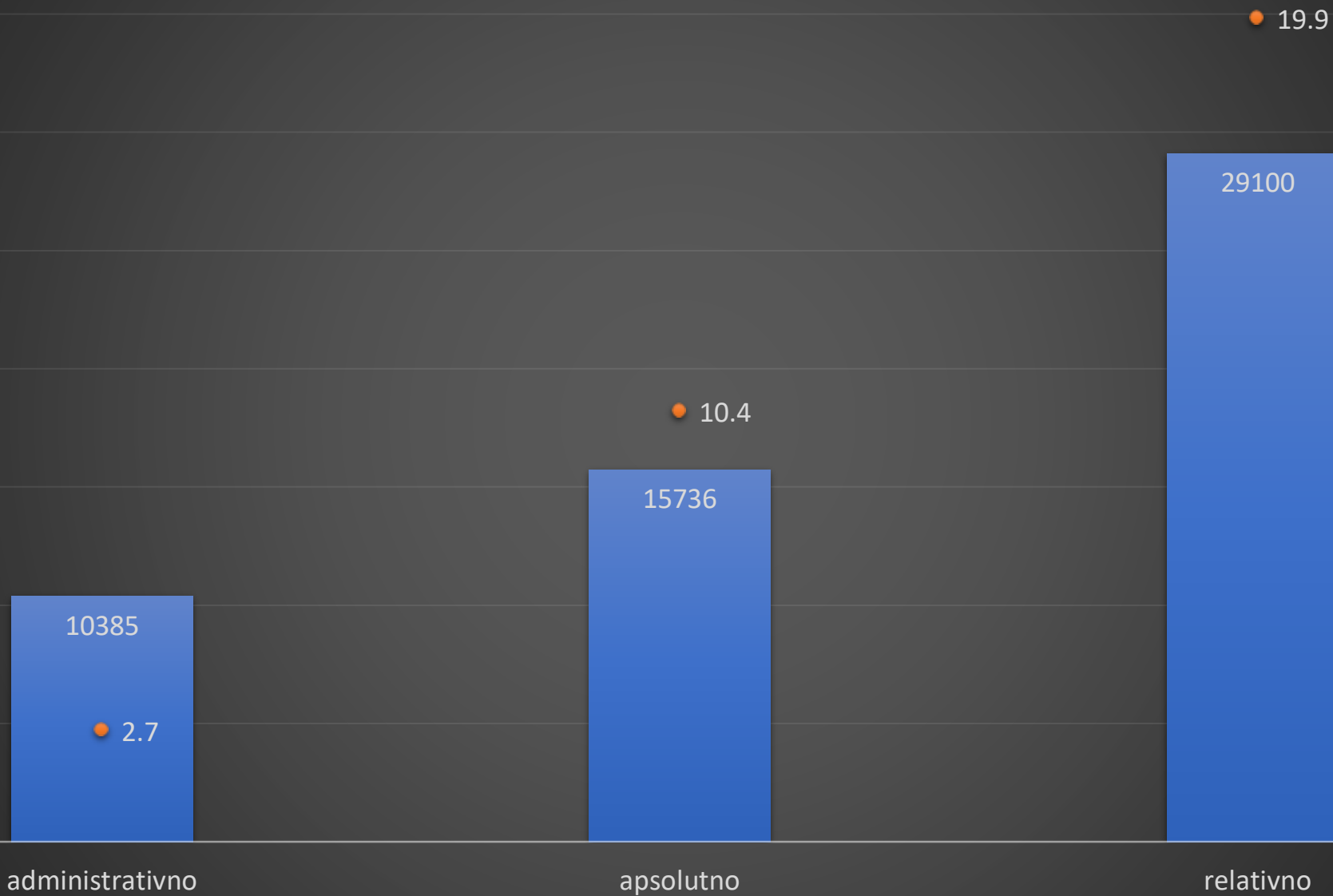
Siromaštvo - kršenje ljudskih prava

- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima
 - Države članice ovog pakta priznaju pravo svakom licu na životni standard dovoljan za njega samog i njegovu porodicu, ubrajajući tu i dovoljnu hranu, odeću i smeštaj, kao i stalno poboljšanje njegovih uslova života. (član 11)
- Revidirana evropska socijalna povelja
 - Obaveza države da obezbedi efektivno ostvarivanje prava na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti (član 30)

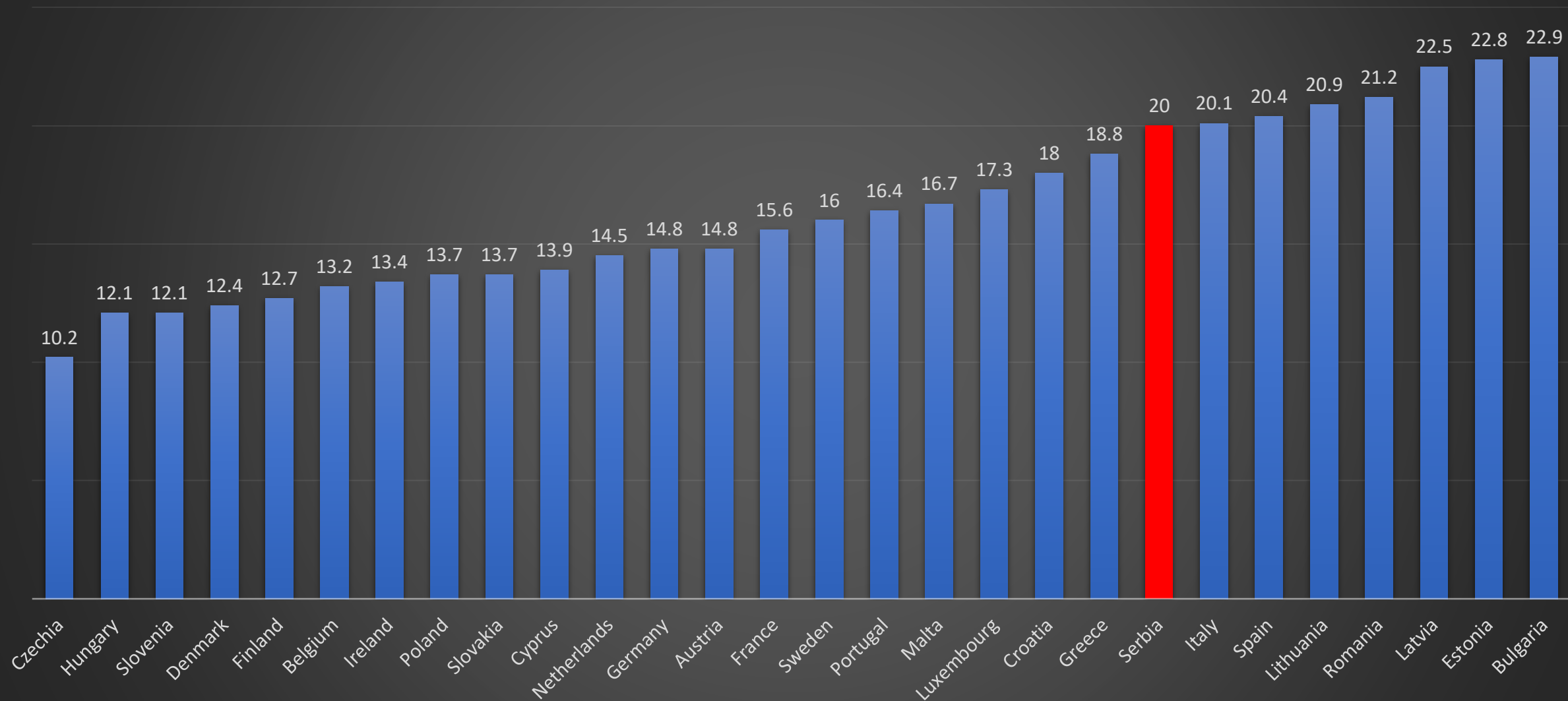
Merenje siromaštva

- Administrativno
 - prihodni cenzus izražen kao osnovica za utvrđivanje visine novčane socijalne pomoći (Pravo na različite vrste materijalne podrške ostvaruje se radi obezbeđenja egzistencijalnog minimuma i podrške socijalnoj uključenosti korisnika.)
- Apsolutno
 - potrošnja neophodna za zadovoljavanje minimalnih životnih potreba (hrana, odeća, obuća, stanovanje, zdravstvo, obrazovanje, troškovi prevoza, rekreacija, kultura, ostala dobra i usluge)
- Relativno
 - 60% medijane ekvivalentnog dohotka

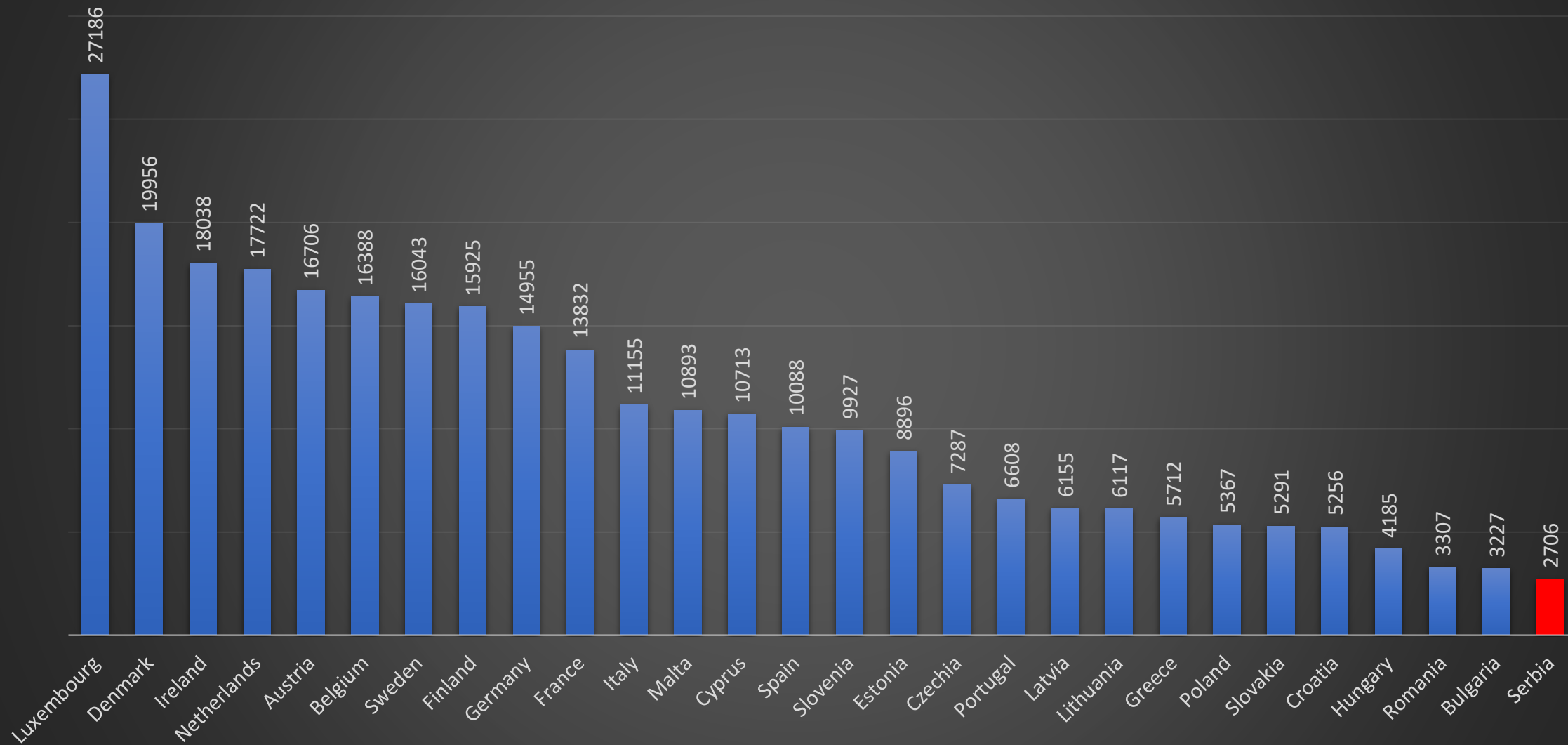
Prag i stopa siromaštva, 2022.

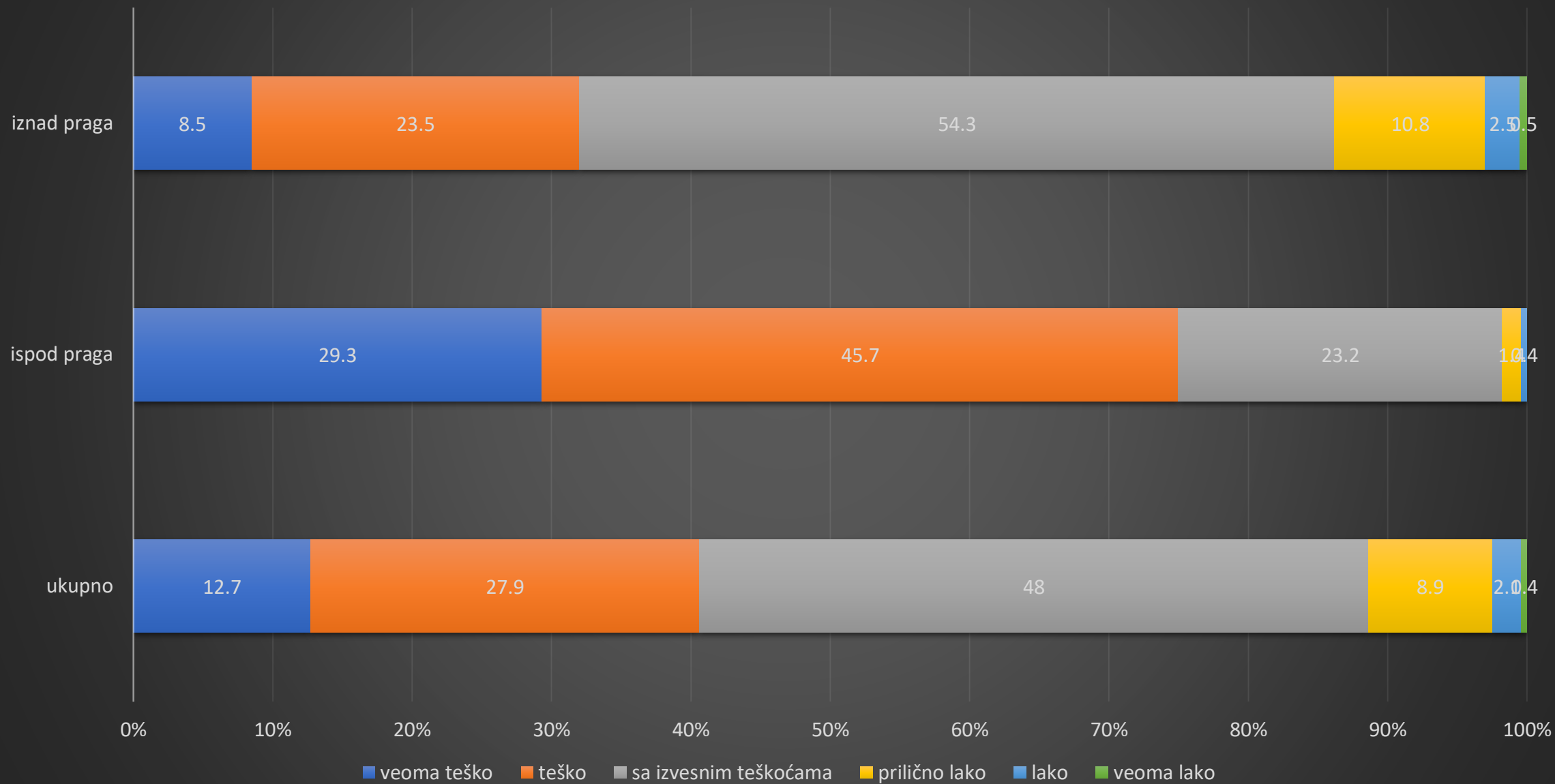
Stopa rizika od siromaštva

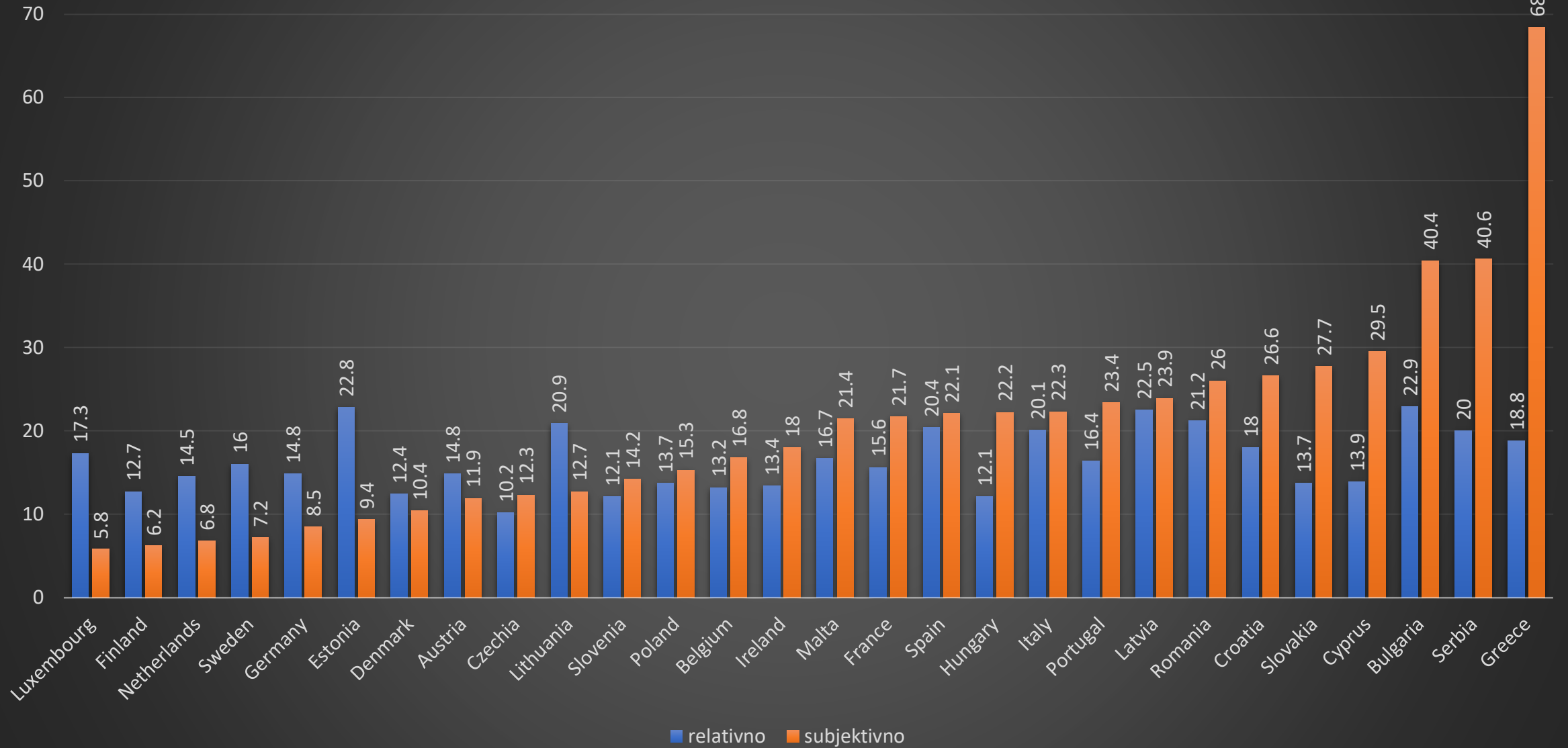
Prag rizika od siromaštva (EUR)

Subjektivno siromaštvo

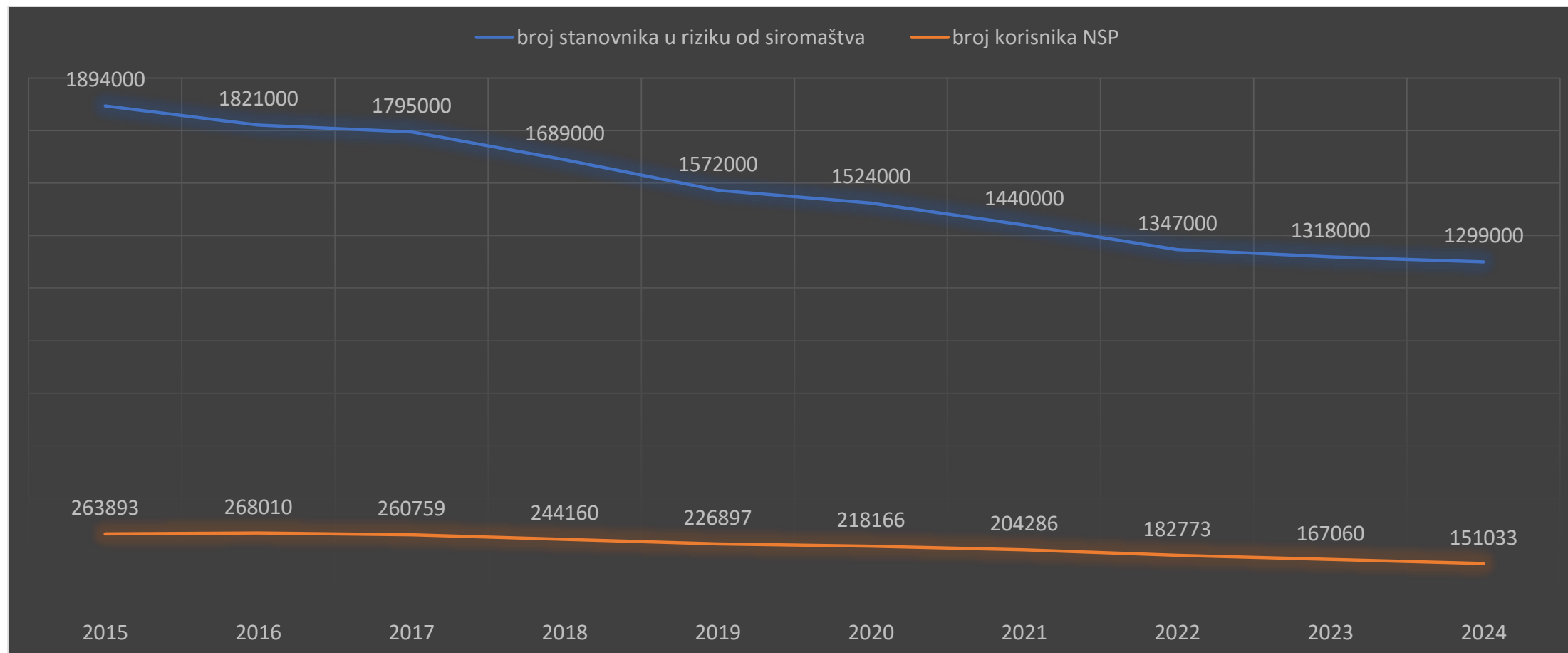
Objektivno vs. subjektivno

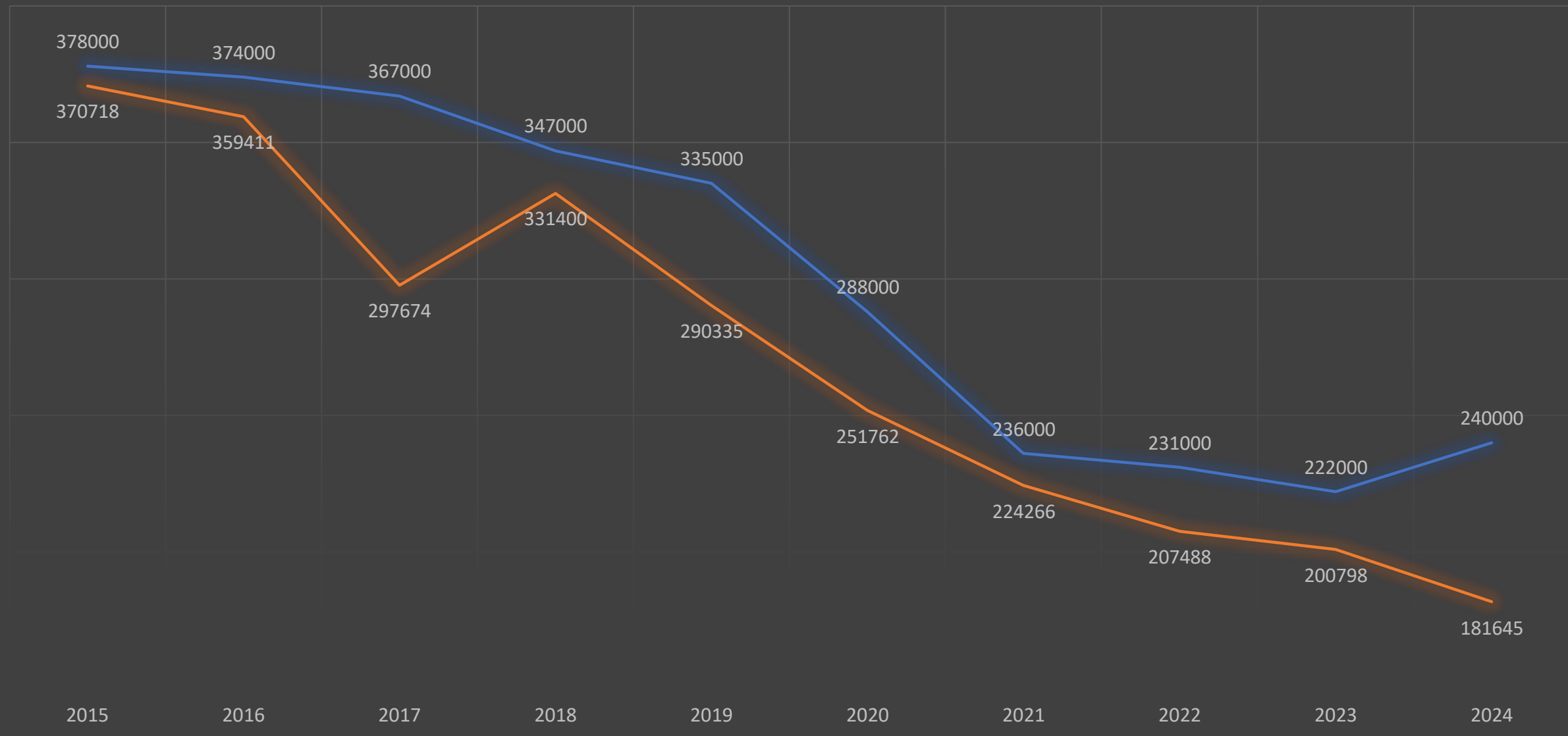
Uloga države u iskorenjivanju siromaštva

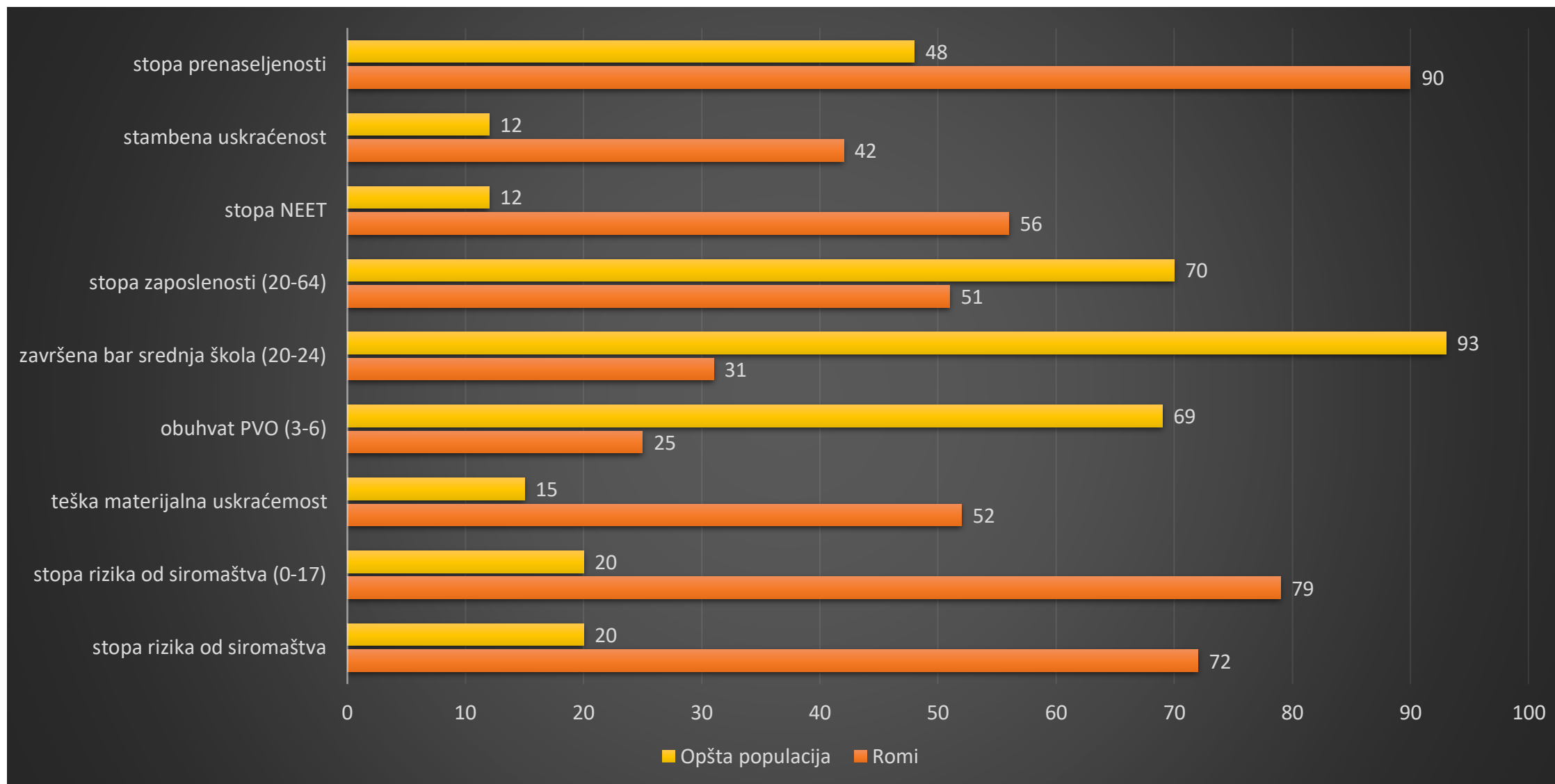
- Preduzimanje mera za zaštitu od siromaštva
 - Mere za unapređivanje efektivnog pristupa zapošljavanju, smeštaju, obrazovanju, obuci, kulturi i socijalnoj i medicinskoj pomoći za lica koja žive ili su u opasnosti da počnu da žive u uslovima socijalne isključenosti ili siromaštva, kao i njihovih porodicama.
- Javne politike u oblasti socijalne zaštite, zapošljavanja, obrazovanja, zdravlja i stanovanja
 - Strategija za smanjenje siromaštva (2003.)
 - Program reformi politike zapošljavanja i socijalne politike (2016.)
 - Strategija razvoja socijalne zaštite (2005.)
 - Nacionalna strategija socijalnog stanovanja (2012.)

Odgovor države

— broj dece u riziku od siromaštva — broj korisnika DD

Izvor: Roma Survey 2024

Psihološki aspekti siromaštva

- Stereotipi o siromašnima – siromaštvo je rezultat ličnog neuspaha
- Efekat samostereotipizacije – nizak nivo samoefikasnosti osoba nižeg SES povezan sa slabijim fizičkim i psihičkim zdravljem, obrazovnim i profesionalnim postignućima
- Mentalno zdravlje i siromaštvo
 - Social causation hipoteza - siromaštvo povećava rizik za pojavu mentalnih bolesti kroz varijable hroničnog stresa, socijalne isključenosti, smanjenog socijalnog kapitala, slabije ishrane i teških životnih uslova
 - Social drift hipoteza – mentalni poremećaji predstavljaju rizik za pad u siromaštvo kroz gubitak zaposlenja, smanjenu produktivnost i stigmatu

Psihološki aspekti siromaštva (nastavak)

- Najčešći psihološki problemi siromašnih: nisko samopoštovanje, bespomoćnost, ljutnja, depresija, anksioznost, osećaj stigmatizovanosti (Ridge)
- Povezanost nižeg SES i lošeg mentalnog zdravlja (depresija i podložnosti stresu) (Batty i Flint)
- Osobe višeg SES u manjoj meri se suočavaju sa emocionalnim teškoćama (depresija, anksioznost i bes) (Rossa i Van Willigena)
- Povezanost psihičkog i fizičkog zdravlja s objektivnom i subjektivnom finansijskom deprivacijom (Galić, Maslić Seršić i Šverko)
- Povezanost nižeg SES s nižim samopoštovanjem, spoljašnjim lokusom kontrole te nižom samoprocenom fizičkog i mentalnog zdravlja (Dražić Ljubotina i Ljubotina)

„Siromaštvo nije individualni neuspeh, već neuspeh čitavog društva.“

*Olivier De Schutter, specijalni izvestilac za ekstremno
siromaštvo i ljudska prava UN*

„Psihološka teorija može pružiti samo komplementaran pristup u smanjenju siromaštva. U osnovi, siromaštvo je ekonomski problem, a ne psihološki. Razumevanje psiholoških procesa povezanih sa siromaštvom može poboljšati delotvornost ekonomski usmerenih reformi, ali ne može biti lek za sve.“

Ben Fell and Miles Hewstone